

Rubrika je společným projektem Deníku a internetové právní poradny Právní linka

Seriál Deníku a Právní linky o novém občanském zákoníku

PETR KAUSTA. Autor je advokát z advokátní kanceláře Kausta & Zientková & partneři. Foto: archiv

SLOVO PRÁVNÍKA...

Právní úprava zákonné dědické posloupnosti v novém občanském zákoníku doznala výrazných změn. Původní občanský zákoník znal pouze čtyři dědické skupiny a nová právní úprava, účinná od 1. 1. 2014, upravuje dědických tříd celkem šest. Nově mohou dědit i zůstavitelovy sestřence, bratrance nebo dokonce i zůstavitelovy praprarodiče. Zvýšení počtu dědických tříd má přispět k tomu, aby byly omezeny případy, kdy pozůstalost nabude stát, který je ovšem nově také v postavení zákonného dědice a který stojí mimo šest uvedených zákonných dědických tříd. Stát však nemůže dědictví odmítnout, a to i když je předlužen. Dědění ze zákona bude zřejmé i za účinnosti nového občanského zákoníku nejčastějším důvodem k nabytí dědictví.

KDE V NOZ PRÁVNÍ ÚPRAVU DĚDICTVÍ NALEZNETE?
§ 1475 – 1720 v části třetí, hlavě třetí, Zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Předlužené dědictví

Příběh ze života

Pan Antonín Malina se během svého života oženil celkem třikrát a každé jeho manželství skončilo rozvodem. Důvodem byla láska pana Maliny nikoli k ženám, ale k alkoholu, sázkám, loteriím a hazardu. Pan Malina měl spoustu dluhů, neboť všechny vydělané peníze propil, prohrál nebo utratil na sázkách a loteriích. Z druhého manželství měl syna Ignáce, o kterého už od jeho pěti let nejevil zájem. Ignác vyrůstal v péči paní Boženy, tety Antonína Maliny.

Jednoho dne se Antonínovi podařilo vyhrát v loterii jeden milion korun. Výhru se rozhodl oslavit a pozval k sobě domů své kumpány z hospody. Antonín výhru oslavoval takovým způsobem, až musel být následující den ráno odvezen do nemocnice s podezřením na otravu alkoholem.

Byl to však jeho poslední alkoholový dýchánek, neboť o týden později na akutní selhání jater v nemocnici zemřel. Z příbuzných měl pan Malina už jen syna Ignáce, tetu Boženu a bratrance Josefa. V pozůstalosti zanechal jen staré bytové zařízení, na bankovním účtu zůstatek z výhry ve výši 950 tisíc korun a také

dva miliony korun dluhů. U notáře se pak syn Ignác dozvěděl, že otec den před smrtí dědicem veškerého svého jmění písemnou závětí povolal zdravotní sestřičku, která se o něj v nemocnici starala. S dotazem, zda je právoplatným dědicem, se Ignác obrátil na internetovou právní poradnu: www.pravnilinka.cz.

Rada pro syna Ignáce

- Závět, kterou pan Malina pořídil v době, kdy byl v péči zdravotnického zařízení, je neplatná. Neplatnosti se ale musí dovolat zákonní dědicové u soudu, jde o tzv. relativní neplatnost.
- Za situace, že bude závět neplatná, přichází na řadu dědění ze zákona (podle zákonných dědických tříd), tedy příbuzní pana Maliny, a to syn Ignác, teta Božena a bratranec Josef.
- V první třídě dědiců by veškerou pozůstalost zdědil syn Ignác.
- Pokud by Ignác dědictví odmítl z důvodu předlužené pozůstalosti, přešlo by dědické právo na tetu Boženu jako zákonnou dědičku šesté třídy dědiců.
- V případě, že by i Božena dědictví odmítla, dalším zákonným dědicem by byl syn Boženy, bratranec Josef.

CO JE NOVÉHO V OBLASTI DĚDICTVÍ?

Dědické třídy

Nový občanský zákoník rozšiřuje dědění ze zákona o dvě dědické třídy na celkových šest dědických tříd.

PRVNÍ TŘÍDA DĚDICŮ

V první třídě dědiců dědí zůstavitelovy děti a jeho manžel (registrovaný partner), každý z nich stejným dílem. Nedědí-li některé dítě, nabývají jeho dědický podíl stejným dílem jeho děti – vnuci a vnučky. Nikdy však nemůže dědit v první třídě dědiců samostatně manžel (registrovaný partner).

DRUHÁ TŘÍDA DĚDICŮ

Ve druhé dědické třídě může dědit manžel (registrovaný partner), zůstavitelovy rodiče a dále tzv. spoluzijící osoby. V této třídě dědiců se dědí stejným dílem, manžel (registrovaný partner)

však vždy nejméně polovinu pozůstalosti. Spoluzijící osobou se rozumí osoba, která žila se zůstavitelem nejméně po dobu jednoho roku před jeho smrtí ve společné domácnosti, a která z tohoto důvodu pečovala o společnou domácnost nebo byla odkázána výživou na zůstavitele (například druh nebo družka zůstavitele). Tyto osoby však nemůžou ve druhé třídě dědiců dědit samostatně.

TŘETÍ TŘÍDA DĚDICŮ

Pokud není osob, které by přicházely v úvahu jako dědicové ve druhé dědické třídě, dědí stejným dílem zůstavitelovi sourozenci a tzv. spoluzijící osoby. Pokud nedědí některý ze zůstavitelových sourozenců, nastupují na jejich místo synovci a neteře.

ČTVRTÁ TŘÍDA DĚDICŮ

Ve čtvrté dědické třídě dědí stejným dílem prarodiče zůstavitele.

PÁTÁ TŘÍDA DĚDICŮ

V páté dědické třídě dědí praprarodiče zůstavitele (prababičky a pradědečkové).

ŠESTÁ TŘÍDA DĚDICŮ

V šesté dědické třídě dědí praneče, prasynovci, tety a strýčkové každý stejným dílem. Pokud nedědí některá z tet či strýců, dědí zůstavitelovi bratranec a sestřence.

Dluhy zůstavitele

Obecně platí, že s majetkem přechází na dědice i dluhy zůstavitele. Hovoříme o tzv. principu univerzální sukcese. Nelze oddělit aktiva a pasiva, respektive že by si dědic vybral pouze aktiva a dluhy odmítl. Pokud by se dědic rozhodl předlužené dědictví odmítnout, odmítl by dědictví jako celek. Jistou výjimkou svého druhu je in-

NEZAPOMEŇTE

- ◆ Pokud své přání nepořídíte pro případ smrti, tj. dědickou smlouvou, závětí nebo dovětkem, dědit se bude podle zákonných dědických tříd bez ohledu na vaši vůli.
- ◆ Dědicové se bez ohledu na své zákonné podíly mohou před soudem dohodnout o rozdělení pozůstalosti jakýmkoliv způsobem.
- ◆ Dědictví lze zcizit smlouvou, sepsanou ve formě veřejné listiny, tj. notářským zápisem.
- ◆ V případě, že dědictví neodmítnete a nechcete odpovídat za všechny dluhy zůstavitele, uplatněte před soudem tzv. výhradu soupisu pozůstalosti.

DOPORUČENÍ Z PRAXE

- ◆ Pokud jako dědicové předpokládáte předlužení pozůstalosti, doporučujeme uplatnění výhrady soupisu pozůstalosti, neboť pak v případě neodmítnutí dědictví jste povinni k úhradě dluhů pouze do výše nabytého dědictví. Pokud toto právo nevyužijete, odpovídáte za veškeré dluhy zůstavitele, a to i na úkor vlastního majetku.
- ◆ Pokud některý majetek zůstavitele úmyslně nepřiznáte, pak v případě, že bude následně zjištěn, dojde ke zrušení účinku výhrady soupisu pozůstalosti, a v takovém případě budete povinni uhradit veškeré dluhy zůstavitele.
- ◆ Pokud závět sepišete sami, uložte ji na bezpečné místo tak, aby ji dědicové našli, a mohla tak být vaše poslední vůle vykonána.

SLOVNÍK PRÁVNÍCH POJMŮ

VÝHRADA SOUPISU POZŮSTALOSTI – institut zabraňující odpovědnosti za všechny dluhy zůstavitele, které převyšují hodnotu nabytého dědictví.
SOUPIS POZŮSTALOSTI – jeho účelem je zjištění čisté hodnoty majetku v době smrti zůstavitele.
SPOLUZIJÍCÍ OSOBA – člověk, který žil se zůstavitelem nejméně po dobu jednoho roku před jeho smrtí ve společné domácnosti a která z tohoto důvodu pečovala o společnou domácnost nebo byla odkázána výživou na zůstavitele (např. druh – družka).
ODŮMRŤ – situace, kdy pro neexistenci žádného z dědiců nabude dědictví stát, a to jako by byl zákonný dědic.

stitut odkazu, ve kterém odkazovník nabývá pouze aktiva, nicméně odkazovník není dědicem a předmět odkazu se neprohláší v rámci řízení o pozůstalosti.

Předlužená pozůstalost

Nový občanský zákoník posiluje také postavení věřitelů, když dědic je povinen k úhradě dluhů i nad rámec nabytého dědictví. Dědici se však poskytuje ochrana spočívající v tzv. výhradě soupisu pozůstalosti. Pokud si dědic vyhradí soupis pozůstalosti, odpovídá pouze za dluhy do výše nabytého dědictví. Toto právo přísluší dědici do jednoho měsíce ode dne, kdy ho soud v rámci řízení o pozůstalosti o tomto právu vyrozuměl. Podstatou soupisu pozůstalosti je zjistit čistou hodnotu majetku v době smrti zůstavitele. Náklady

na provedení soupisu se hradí z pozůstalosti. Soupis pozůstalosti vyhotovuje notář, nicméně v některých případech lze tento způsob nahradit seznamem pozůstalostního majetku nebo dokonce společným prohlášením dědiců o pozůstalostním majetku, čímž se ušetří na nákladech řízení.

Zcizení dědictví

Nový zákon umožňuje dědictví zcizit, tzn. převést smlouvou práva a povinnosti souvisejících s dědictvím na nabyvatele. Smlouva vyžaduje formu veřejné listiny (notářský zápis). Jedná se o tzv. odvažnou smlouvu, protože nabyvatel je spolu se zcizitelem (dědicem) zavázán společně a nerozdílně za dluhy zůstavitele. Nabyvatel pak také hradí náklady zůstavitelova pohřbu a opatření pohřebišť, pokud nedojde k jiné dohodě.

INTERNETPORADNA

Dobrý večer, ráda bych poprosila o objasnění a radu v následující situaci.

Od září loňského roku, po skončení čtyřleté rodičovské dovolené, jsem vedena v evidenci úřadu práce. Před rodičovskou dovolenou jsem pečovala o syna, který je ve čtvrtém stupni invalidity (nyní mu je 21 let). Syn však v době, kdy jsem nastoupila na rodičovskou dovolenou, začal studovat na škole mimo bydliště a přes týden bydlel na internátě. Když jsem se byla ptát na dobu, která se započítává do důchodu, byla mi uznána jen doba péče, po kterou byl syn trvale doma – doba studii mimo domov mi uznána nebyla, neboť jsem o něj nepečovala celodenně. Až potud je mi vše jasné.

Jak už jsem uvedla, tak od loňského září jsem na ÚP, kde jsem v žádosti o zprostředkování zaměstnání uvedla, že jsem na „sociálce“ vedena jako pečující osoba a v případě prázdnin, nemoci a tak dále budu muset o syna pečovat.

Pět měsíců jsem brala podporu v nezaměstnanosti. Od začátku března mi ÚP zprostředkoval práci, kterou jsem však ze zdravotních důvodů po několika dnech ukončila. Znovu jsem se šla zaevidovat na ÚP s novou žádostí o zprostředkování zaměstnání

(vím, že na podporu již nárok nemám), ale nyní už po mně chtějí potvrzení o tom, že nejsem pečující osoba (syn momentálně nestuduje, bydlí mimo trvalé bydliště v nezávislém bydlení, na víkendy jezdí domů a od září chce studovat jinou školu). Šla jsem tedy na odbor sociálních věcí, kde mi ale řekli, že nevidí důvod, proč bych dále nemohla být vedena jako osoba pečující, když syn přijede, tak o něj přeci pečuji.

Mám v tom opravdu velký zmatek – proč na ÚP chtějí potvrzení o tom, že nepečuji, když před tím to nevedilo? Nebo tím, že jsem jako pečující osoba vedena, se vylučuje možnost být v evidenci ÚP? Když si zažádám o vyřazení z evidence ÚP, tak stejně nemůžu být doma jako pečující osoba, když o syna nebudu pečovat denně a doba se mi nebude započítávat do důchodu. Navíc bych si asi ještě musela platit zdravotní pojištění, nebo ne?

Předem moc děkuji za odpověď.

Dobrý den

Ani já nevidím žádný důvod, proč byste nemohla být vedena v evidenci úřadu práce. Je pravda, že v § 24 odst. písm. p) zákona o zaměstnanosti ve znění platném od 1. 1. 2013

je řečeno, že uchazečem o zaměstnání nemůže být osoba pečující o dítě, ale zákon zde nemá na mysli péči o vlastní dítě, ale pečující osobu podle zákona o sociálně-právní ochraně dětí, a to ještě za předpokladu, že tato osoba pobírá odměnu pěstouna. Toto ustanovení se tedy vůbec nevztahuje na vaši situaci a žádné jiné omezení, které by vaši evidenci bránilo, v zákoně není.

Buď je tedy možné, že někdo na úřadu práce špatně pochopil uvedené ustanovení zákona, nebo na vás chtějí potvrzení jen proto, aby s ohledem na občasnou péči o syna mohli posoudit vhodnost zprostředkování zaměstnání.

V každém případě mají povinnost vás do evidence zařadit. Pokud by na potvrzení trvali a v případě jeho nedoložení vás odmítli do evidence zařadit, musí tak učinit formou rozhodnutí, proti kterému máte právo se odvolat, a s odvoláním byste určitě uspěla. Ale věřím, že tak daleko to nedojde.

Jen pro doplnění pak upřesňuji, že zdravotně pojištěna jste bez ohledu na to, zda jste evidována, a to z titulu péče o dítě do sedmi let věku, takže placení zdravotního pojištění vám v tuto chvíli rozhodně nehrozí.

Mgr. Martin Horák

Předplatte si svůj regionální Deník a získejte jako dárek

BATOH LOAP BOLT BLACK

Sportovní unisex batoh pro denní použití. Materiál Bulltech 600D RipStop, Nylon Dobby. Navíc Hlavní komora na krytý obloukový zip. Celoplošná kapsa s organizérem na zip na přední části hlavní komory. Boční síťované kapsy s reflexní páskou. Elastická šňůra na přední kapse. Vyztužené madlo. Ramenní popruhy s reflexní páskou. Sekce Daypacks. Hmotnost 770 g, objem 23 l, nosnost 8kg. Je vhodný i do školy.

Jste předplatitel?

ABO bonus deník

Vyzvedněte si svůj dárek dle aktuální nabídky předplatně na www.mojepredplatne.cz

Podmínky předplatně se řídí Všeobecnými podmínkami pro předplatně, které jsou umístěny na www.mojepredplatne.cz nebo na všech redakcích Deníku. Nabídka platí pouze pro nové předplatitele do vyčerpání zásob. Minimální týdenní předplatně vašeho regionálního Deníku na 1/4 roku.

Objednejte si své předplatně:

www.mojepredplatne.cz

840 336 459

ve vaší okresní redakci (viz tiráž)

Cena hovoru z celé ČR je 1,60 Kč včetně DPH za každou započatou minutu pro volání z pevné linky. Volání z mobilního telefonu dle tarifu mobilního operátora.